

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุและเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรและพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเมืองหลวงของประเทศญี่ปุ่น มาเลเซีย เมียนมาร์ เวียดนาม และไทย การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบภาคตัดขวาง โดยผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Multistage cluster sampling เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 2,171 คน ประกอบด้วยผู้สูงอายุไทย 510 คน ผู้สูงอายุมาเลเซีย 537 คน ผู้สูงอายุเมียนมาร์ 487 คน ผู้สูงอายุเวียดนาม 497 คน และผู้สูงอายุญี่ปุ่น 140 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามเชิงปริมาณ โดยประกอบด้วย แบบวัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุตามมาตรฐานองค์การอนามัยโลกเป็นแบบวัด 20 ข้อคำถาม แบบวัดพฤติกรรม 36 ข้อคำถาม และแบบวัดคุณภาพชีวิต 24 ข้อคำถาม ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ คือข้อมูลประชากร สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทร (Age-friendly environments) พฤติกรรม (Active aging) และคุณภาพชีวิต (Quality of life) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ด้วย Multiple logistic regression นอกจากนี้จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต้น (Age-friendly environments) ตัวแปรผลลัพธ์ (Quality of life) และ ตัวแปรคั่นกลาง (Active aging) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) โดยใช้โปรแกรม MPLUS

งานวิจัยในครั้งนี้ได้หลักฐานสำคัญในการตอบโต้ว่าสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรหรือเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุสามารถเพิ่มพฤติกรรมของผู้สูงอายุในอาเซียนได้อย่างประจักษ์ ซึ่งผลของการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรหรือเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุสูงจะมีพฤติกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรหรือเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุต่ำ โดยจะมีพฤติกรรมสูงกว่าประมาณ 3.30 เท่า ในผู้สูงอายุไทย 5.90 เท่า ในผู้สูงอายุมาเลเซีย 5.71 เท่า ในผู้สูงอายุเวียดนาม และ 6.27 เท่า ในผู้สูงอายุเมียนมาร์

นอกจากพฤติกรรม งานวิจัยนี้ยังสนับสนุนบทบาทเชิงบวกของสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรหรือเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุสูงจะมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนที่เป็นมิตรหรือเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุต่ำ โดยจะมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าประมาณ 3.42 เท่า สำหรับผู้สูงอายุไทย คุณภาพชีวิตสูงกว่าประมาณ 2.1 เท่า สำหรับผู้สูงอายุมาเลเซีย คุณภาพชีวิตสูงกว่าประมาณ 1.99 เท่า สำหรับผู้สูงอายุเวียดนาม และคุณภาพชีวิตสูงกว่าประมาณ 3.04 เท่า สำหรับผู้สูงอายุเมียนมาร์

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยชิ้นแรกที่สามารถแสดงกลไกการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในอาเซียน การศึกษาพบว่า การอาศัยในสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรมีผลโดยตรงต่อผู้สูงอายุ โดยจะทำให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมที่สูงขึ้น (Direct effect = 0.60) และพฤติกรรมที่สูงขึ้นนั้นจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น (โดยสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรจะมีผลทั้งทางตรงต่อคุณภาพชีวิต และทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตโดยผ่านพฤติกรรม Total effect = 0.35) ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรมีผลทางตรงต่อพฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในอาเซียน ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำไปต่อยอดเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุของแต่ละประเทศและขยายวงกว้างเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาคประชาคมอาเซียนต่อไป

Abstract

The purpose of this research is to survey age-friendly environment and to examine the relationship between age-friendly environment, active ageing, and quality of life of the elderly in the capital cities of Japan, Malaysia, Myanmar, Vietnam and Thailand. The research is a cross-sectional quantitative research using the multi-stage cluster sampling to select the sample. The sample consists of 2,171 elderly people aged 55 years and over, including of 510 Thai elderly people, 537 Malaysian elderly, 487 Myanmar elderly, 497 Vietnam elderly and 140 Japanese elderly. Data collection was conducted using a quantitative questionnaire consisting of 20 items of age-friendly environmental scale in accordance with the World Health Organization standards, 36 items of active ageing scale, and 24 items of quality of life scale. The variables that were analyzed including socio-economic data, age-friendly environments, active aging, and quality of life using SPSS to analyze for multiple logistic regression and MPLUS for path analysis.

This research provides significant evidence in response to the fact that age-friendly environment can significantly increase active ageing for the elderly in ASEAN. Namely, elderly living in a community that has high level of age-friendliness will have more active ageing than the elderly who live in a community that has low level of age-friendliness approximately 3.30 times more active in Thai elderly, 5.90 times more active in Malaysia elderly, 5.71 times more active in Vietnam elderly and 6.27 times more active in Myanmar elderly.

Aside from active ageing, this research also supports the positive role of the environment on the quality of life of the elderly. The results indicated that the elderly living in high age-friendly communities will have a higher quality of life than the elderly who live in low age-friendly communities by having 3.42 times higher quality of life for Thai elderly, 2.1 times higher quality of life for Malaysian elderly, 1.99 times higher quality of life for Vietnam elderly, and 3.04 times higher quality of life for Myanmar elderly.

This is the first research displaying the mechanism underlying the causal relationship of the environment on quality of life of the elderly in ASEAN. The results indicated that living in an age-friendly environment has a direct effect on active ageing (direct effect = 0.60) and age-friendly environment will make the elderly have a higher quality of life both direct and indirect effect through active ageing with total effect = 0.35. Therefore, it can be concluded that age-friendly environment has a direct effect on the active ageing, and the environment also has a direct and indirect effects on the quality of life of the elderly in ASEAN. The results of this research can be extended to the development of an age-friendly environment for the elderly of each country and broadens for regional development in the ASEAN community finally.